

Christoffer Green-Pedersen og Rune Stubager

Medierne og den politiske dagsorden: En tango med fører?¹

Politik foregår i medierne, men foregår det også på mediernes præmisser? Det er ofte den konklusion, der drages. I denne artikel undersøges samspillet mellem mediernes dagsorden, dvs. hvilke emner medierne fokuserer på, og så den politiske dagsorden, altså de emner partierne fokuserer på. Artiklens hovedkonklusion er, at der er tale om et samspil mellem de to dagsordener, hvor de gensidigt påvirker hinanden, men mediernes påvirkning af partiernes dagsorden er politisk betinget. Medieopmærksomhed om et emne fører således kun til opmærksomhed fra partierne, hvis de har en vælgermæssig interesse i at tage emnet op. Det er således partierne, der fører tangoen mere end medierne, og man kan ikke slutte fra, at politik foregår i medierne, til, at det foregår på mediernes præmisser.

Medialisering af politik er langt hen ad vejen et faktum (Strömbäck 2008). Der er ingen tvivl om, at medieopmærksomhed er den primære, hvis ikke nærmest den eneste måde for politikere at nå ud til deres vælgere på. Derfor foregår politik i meget høj grad i medierne. Spørgsmålet er imidlertid, om det også betyder, at politik foregår på mediernes præmisser. Eller er medierne i højere grad netop kun 'medier' for politikernes kommunikation med vælgerne, dvs. en kanal, hvorigennem politikerne kan formidle deres budskab til vælgerne? Diskussioner af medialisering i en dansk sammenhæng (f.eks. Hjarvad 2008, 121) tager ofte udgangspunkt i, at svaret på dette spørgsmål er det første. Det vil sige, at medialisering implicerer, at politik foregår på mediernes præmisser, eller at politikerne tilpasser, hvad de gør, til den måde medierne fungerer på. Spørgsmålet er imidlertid, om dette svar nu også er rigtigt.

Af flere grunde er dette spørgsmål ikke lige til at afklare. For det første har samspillet mellem medier og politik mange aspekter. Indholdet af mediernes nyhedsdækning af politik er helt oplagt at undersøge for at forstå de politiske konsekvenser af medialisering, men medialisering handler også om den form, hvorunder man fører politik. Medialisering viser sig for eksempel også ved, at man kan møde politikere og deres familier i underholdningsprogrammer. For det andet findes der overraskende lidt forskning især i en dansk sammenhæng,

der faktisk undersøger samspillet mellem politik og medier. Som fremhævet af Newton (2006) er påstande om mediernes dominans af politik ofte mere påstande end forskningsresultater. Det er først i de senere år, at man er begyndt at opbygge en vis forskningsmæssig viden om samspillet mellem politik og medier, også i en dansk sammenhæng.

Denne artikel koncentrerer sig om det indholdsmæssige aspekt af medialisering, nemlig samspillet mellem mediernes nyhedsdagsorden og den politiske dagsorden. Med sit fokus på dagsordensindhold fokuserer artiklen således kun på et aspekt af medialisering, men omvendt må indholdsaspektet siges at være måske det allermest centrale i diskussionen om medialiseringens konsekvenser. Hvis ikke medialisering implicerer, at medierne får afgørende indflydelse på indholdet af politik, fremstår mediernes betydning i politik væsentlig mindre central, uanset mediernes betydning for de former, hvorunder politik foregår i dag.

Formålet med artiklen er at præsentere hovedkonklusionerne fra et forskningsprojekt om samspillet mellem mediernes nyhedsdagsorden og den politiske dagsorden.² Er samspillet mellem mediernes nyhedsdagsorden og den politiske dagsorden – i forlængelse af diskussionen om medialisering – kendetegnet ved 'mediedominans'? Kort sagt er det svar, artiklen giver, toledet. For det første er der tale om et samspil, hvor begge dagsordener påvirker hinanden. For at bruge Gans' (2004, 116) beskrivelse af forholdet mellem journalister og deres kilder er samspillet mellem dagsordenerne en tango, som kræver begge parters aktive deltagelse. For det andet at samspillet er politisk betinget. Det er således hovedkonklusionen på forskningsprojektet, at politiske betingelser i form af partikonkurrencedynamikker spiller en nøglerolle i samspillet mellem medier og politik. For eksempel er oppositionspartiets reaktion på mediehistorier betinget af, om de emner, medierne fokuserer på, er emner, som oppositionspartierne finder attraktive ud fra ønsket om at tiltrække vælgere. Er de ikke det, ignorerer oppositionspartier mediedækning af et emne. Mediernes mulighed for gennem deres nyhedsdagsorden at påvirke den politiske dagsorden er således betinget af, at medierne fokuserer på emner, som partierne – ud fra en partikonkurrencelogik – i forvejen har en interesse i at fokusere på.

Artiklen tager udgangspunkt i beskrivelsen af, hvad der nærmere må forstås ved henholdsvis mediernes dagsorden og den politiske dagsorden. For at forstå deres samspil er man nødt til at forstå de dynamikker, der styrer disse to dagsordener. I forlængelse heraf vil artiklen kort præsentere den forskning, der trods alt findes omkring samspillet mellem mediernes nyhedsdagsorden og den politiske dagsorden (jf. Walgrave & van Aelst 2006). Dette danner baggrund for præsentationen af hovedkonklusionerne fra det danske forskningsprojekt.

Som illustration på artiklens hovedide om 'politisk betingethed' analyserer artiklen endvidere dansk retspolitik i perioden 1993-2001.

Hvad er mediernes dagsorden, og hvad styrer den?

Kernen i dagsordensbegrebet er behovet for prioritering af opmærksomhed i et moderne og komplekst samfund. Ingen aktører, hverken politikere eller medier, kan give alle emner stor opmærksomhed samtidig. De må prioritere nogle emner højere end andre, og det er denne prioritering, der er kernen i henholdsvis mediernes og den politiske dagsorden. En dagsorden er således henholdsvis politikernes og mediernes relative fordeling af opmærksomhed på forskellige emner.

Som sagt må udgangspunktet for at forstå samspillet mellem mediernes dagsorden og den politiske dagsorden være en forståelse af de dynamikker, der ligger bag de to dagsordener. I forhold til mediernes dagsorden har ideen om medierne som en 'institution' efterhånden vundet stor udbredelse inden for international medieforskning, særligt når det gælder mediernes nyhedsproduktion. I teorien om medierne som en institution ligger en opfattelse af, at medierne fungerer gennem en række normer og praksisser, som styrer den enkelte journalists adfærd i forhold til nyhedsproduktion. Centrale normer er for eksempel normen om objektivitet i nyhedsdækning og en norm om medierne som 'demokratiets vagthund'. Disse normer udtrykkes mere konkret i de såkaldte nyhedskriterier, altså kriterier for hvad der overhovedet gør historier til nyheder, og som kan danne udgangspunkt for prioritering af nyhedsværdi (Cook 1998, 61-119; Sparrow 2006; Ryfe 2006; Schudson 2002). Præcis hvor mange og hvilke nyhedskriterier der findes, og hvordan de styrer nyhedsproduktionen, har været genstand for en del forskning og debat (Harcup & O'Neill 2001; Shoemaker 2006). I en dansk sammenhæng opererer man typisk med fem nyhedskriterier, nemlig væsentlighed, sensation, identifikation, konflikt og aktualitet (Lund & Willig 2009).

De normer og praksisser, som nyhedskriterier udtrykker, virker dels igennem den måde, medier internt er organiseret på, for eksempel gennem hierarkier, hvor redaktionssekretærer vurderer journalisters historier ud fra nyhedskriterier (Sparrow 2006). Dels virker de gennem mediernes indbyrdes relationer, hvor medierne har fælles kanaler for nyhedsproduktion, for eksempel telegrambureauer, men hvor medierne også har forskellige roller i den løbende nyhedsproduktion (Lund, Willig & Blach-Ørsten 2009). De store morgenaviser spiller for eksempel en helt central rolle som leverandører af nyheder til det, Lund beskriver som "den journalistiske fødekæde" (2002; Lund & Willig 2009).

I kraft af nyhedskriterierne er der en betydelig 'synkronisering' af politisk journalistik (Blach-Ørsten & Bro 2009), dvs. ensartethed i mediernes emnevalg. Dermed kan man tale om eksistensen af én samlet mediedagsorden. De enkelte medier, det være sig aviser eller tv-stationer, er på den ene side konkurrenter, som ønsker at levere de nyheder, som sætter den fælles mediedagsorden – derfor er solohistorier vigtige (Schultz 2006). På den anden side er de også nødt til at dække de væsentligste af de historier på mediernes dagsorden, som stammer fra konkurrenterne. I den forstand har mediernes dagsorden en 'systemisk' karakter. Intet enkelt medie, endsige enkelt journalist, bestemmer dagsordenen, men de enkelte medier søger hele tiden at påvirke den, så det er deres historier, som bliver de mest fremtrædende på den fælles dagsorden.

Hvad er den politiske dagsorden, og hvad styrer den?

På samme måde som med mediernes dagsorden er det nødvendigt med en nærmere forståelse af den politiske dagsorden og dens dynamik. I et politisk system som det danske kan den politiske dagsorden bedst forstås ud fra ideen om en 'partipolitisk dagsorden'. På samme måde som man kan tale om en mediedagsorden som et systemisk fænomen, kan man tale om en partipolitisk dagsorden som et systemisk fænomen (Green-Pedersen & Mortensen 2010). På et givet tidspunkt vil der således være emner, som har etableret sig på den partipolitiske dagsorden, så alle partier må give dem opmærksomhed, uanset om de finder dem attraktive eller ej. Omvendt forsøger partierne hele tiden at påvirke den partipolitiske dagsorden i håb om, at de emner, som de finder attraktive, vil få en fremtrædende plads på den partipolitiske dagsorden.

Hvilket emne et parti finder attraktivt, kan ansues som et spørgsmål om 'emneejerskab' (Petrocik 1996). Som blandt andet dokumenteret af de danske valgundersøgelser (Andersen 2008) har vælgerne relativt faste opfattelser af, hvilke partier der er bedst til at håndtere bestemte politiske emner som sundhed, miljø og flygtninge/indvandrere. I den forstand ejer de politiske partier forskellige emner, som de derfor ønsker at fremme på den partipolitiske dagsorden. De enkelte partier har således deres egen dagsorden, som dels afspejler, hvilke emner de i forlængelse af deres emneejerskab ønsker at fremme, dels afspejler emner, som de bliver nødt til at forholde sig til, fordi de er på den partipolitiske dagsorden. Det afgørende at hæfte sig ved omkring den partipolitiske dagsorden er således - ud over dens 'systemiske' karakter, som den deler med mediernes dagsorden - den partikonkurrencelogik, der styrer den. Partierne vil i forlængelse af ideen om emneejerskab hellere tale om nogle emner end andre, og derfor forsøger de at påvirke den partipolitiske dagsorden, så deres politiske modstandere bliver nødt til at forholde sig til deres foretrukne emner og ikke omvendt.

Ikke alle partier er imidlertid lige indflydelsesrige på den partipolitiske dagsorden. Green-Pedersen og Mortensen (2010) viser således, hvordan oppositionspartiernes dagsorden spiller en afgørende rolle for udviklingen i den partipolitiske dagsorden. I modsætning til regeringspartierne har oppositionspartierne den fordel, at de kan koncentrere deres opmærksomhed om de emner, de foretrækker skal dominere den partipolitiske dagsorden. Regeringer står til ansvar for så godt som alle tænkelige samfundsproblemer, så når problemer i forhold til et bestemt emne bringes op, må regeringspartier nødvendigvis give emnet opmærksomhed. De har ikke oppositionspartiernes mulighed for at koncentrere sig om fordelagtige emner, og derfor har oppositionspartierne typisk størst indflydelse på den partipolitiske dagsorden.

Hvordan påvirker de to dagsordener hinanden?

Som nævnt findes der en vis forskning, der har undersøgt samspillet mellem mediernes dagsorden og den politiske – i dette tilfælde den partipolitiske – dagsorden (jf. Walgrave & van Aelst (2006), som giver et overblik over den internationale forskning). Denne forskning har fokuseret på, hvad van Noije et al. (2008) kalder 'magtbalancespørgsmålet', altså på hvilken af de to dagsordener har magt over den anden, således at opmærksomhed på én dagsorden fører til opmærksomhed på den anden dagsorden.

Der er som udgangspunkt gode teoretiske argumenter for, at kausalitetsforholdet mellem mediernes og den partipolitiske dagsorden må gå begge veje. På den ene side må man forvente, at partierne og dermed den partipolitiske dagsorden responderer på mediernes dagsorden. Hvis et parti skal tiltrække opmærksomhed til et emne, det ønsker at fremme på den partipolitiske dagsorden, så kræver det konkrete anledninger, hvad man kan kalde for *politiseringsanledninger*. Sådanne anledninger er typisk mediehistorier om uløste samfundsproblemer som ventelister til sygehusene eller forurenede vandløb. Derfor må man forvente, at opmærksomhed om et emne på mediernes dagsorden kan føre til opmærksomhed om emnet på den partipolitiske dagsorden.

Omvendt er der også gode argumenter for, at kausaliteten går den anden vej. Nyhedskriterier som vigtighed og konflikt spiller som sagt en vigtig rolle for mediernes funktionsmåde, og centrale politiske aktører som ministre eller partiledere opfylder som regel sådanne nyhedskriterier. Mange centrale samfundsmæssige beslutninger træffes nu engang af politikere, og politik er ofte præget af konflikt og modsatrettede synspunkter. Det ligger næsten pr. definition i for eksempel forskellen mellem regering og opposition. Medierne vil dermed ofte automatisk dække for eksempel statsministerens pressemøder, politiske udspil fra partierne, politiske forhandlinger etc. I forlængelse af Bennett (1990; Ben-

nett et al. 2007, 48-71) taler man således om, at medierne 'indekserer' den partipolitiske dagsorden, dvs. i et betydeligt omfang refererer den partipolitiske dagsorden.

I forlængelse af de teoretiske argumenter for, at kausaliteten mellem mediernes og den politiske dagsorden går begge veje, og empiriske studier, der bekræfter dette, har forskningen i stigende omfang interesseret sig for, hvad der betinger kausaliteten, altså hvilke faktorer der afgør den relative styrke af påvirkningen af mediernes dagsorden på den partipolitiske dagsorden henholdsvis den partipolitiske dagsordens påvirkning af mediernes dagsorden. Walgrave og van Aelst (2006) peger således på, at samspillet mellem medier og politik afhænger af en række spørgsmål, såsom hvilke medier taler vi om, hvilke emner taler vi om, og hvilke politiske aktører taler vi om. Medierne har for eksempel vist sig i højere grad at indekse den partipolitiske dagsorden i valgkampssituationer, mens medierne har større indflydelse på oppositionens end på regeringspartierne dagsorden (Walgrave & van Aelst 2006).

Den form for betingethed, som forskningen har fokuseret mest på, er emnekaraktistika, dvs. at samspillet mellem mediernes og den politiske dagsorden er betinget af, hvilken slags emne man har med at gøre. Dagsordensstudier, som fokuserer på denne form for betingethed, er yderligere også kendetegnet ved ofte at inddrage en tredje dagsorden, nemlig befolkningens. Den dagsorden er naturlig at inddrage i diskussionen, fordi befolkningens dagsorden må være relevant for både medier og politikere. For medier, fordi befolkningen er medieforbrugere, og for politikere, fordi befolkningen er vælgere, hvis stemmer politikerne ønsker.

Spørgsmålet om emnekaraktistika som betingende for samspillet mellem mediernes, den politiske og befolkningens dagsorden diskuteres typisk med udgangspunkt i typologier over emner. Her har Sorokas (2002) typologi vundet stor udbredelse. Typologien tager i høj grad udgangspunkt i spørgsmålet om, hvor vælgerne får informationer om politik fra. Soroka (2002) skelner mellem sensationelle, regerings- og prominente emner. Sensationelle emner er emner, som borgerne primært hører om gennem medierne, og som er præget af begivenheder med en 'sensationel' karakter. Miljø og kriminalitet er oplagte eksempler. Prominente emner opfatter folk som af personlig væsentlighed, og samtidig har de i modsætning til sensationelle emner konkrete erfaringer med dem i deres dagligdag. Arbejdsløshed og inflation er eksempler. Endelig er der regeringsemner som for eksempel den offentlige sektors institutionelle indretning og EU, som befolkningen ikke har noget personligt erfaringsgrundlag med, og som mangler de sensationelle begivenheder, som gør dem attraktive for mediedækning. Soroka (2002) viser således, hvordan samspillet mellem for-

skellige dagsordener i Canada afhænger af, hvilke typer emner der er tale om. Mediedagsordenen styrer de andre dagsordner for sensationelle emner, befolkningens dagsorden er bestemmende for prominente emner, og endelig styrer den politiske dagsorden de andre dagsordener for regeringsemner.

Set i forhold til diskussionen om mediernes indflydelse på den partipolitiske dagsorden er der således grund til at forvente, at den vil være særlig stærk på nogle områder. Mediernes nyhedskriterier som for eksempel identifikation og i forlængelse heraf personificering spiller her sammen med emnekaraktistika. Emner, hvor de tilhørende forhold kan personificeres, for eksempel vold eller ventelister, har alt andet lige bedre muligheder for, at medierne leverer de politiseringsanledninger, som partierne har brug for for at fremme deres foretrukne emner på den partipolitiske dagsorden. Sådanne emner svarer langt hen ad vejen til det, Soroka (2002) kalder 'sensationelle' emner.

Hvordan samspillet mellem emnekaraktistika og nyhedskriterier kan øge emners sandsynlighed for, at mediernes dagsorden kan påvirke den partipolitiske dagsorden, kan eksemplificeres med sundhedsområdet. Sundhedspolitiske spørgsmål er kendetegnet ved bred samfundsmæssig relevans; de vedrører potentielt alle borgere på en meget væsentligt måde, og de er nemme at personificere gennem folk, der lider af bestemte sygdomme (jf. også Mik-Meyer 2009). Den medicinsk-teknologiske udvikling spiller her en central rolle i den forstand, at hvis folks lidelser ikke lader sig diagnosticere, eller behandlinger ikke eksisterer, fungerer de heller ikke som politiseringsanledninger. Den medicinsk-teknologiske udvikling har imidlertid netop øget mængden af politiseringsanledninger på sundhedsområdet betragteligt, og dette, kombineret med emnekaraktistika som mulighed for personificering og relevans for alle borgere, giver en meget stærk dynamik i retning af stort politisk fokus. Emnet er således meget attraktivt for oppositionspartier. Et eksempel er forløbet omkring kræftbehandlingsplanen i 2006. Medierne beskrev i efteråret 2006, hvorledes løfterne til patienterne om behandlingstid, adgang til behandling i udlandet etc. i tidligere kræftplaner ikke var blevet indfriet. Dette førte til stor politisk opmærksomhed, kritik af sundhedsministeren og en række politiske tiltag, ikke mindst i form af flere midler (jf. Politiken 25/11 2006, Indland, p. 6, og 18/2 2007, PS p. 1).

Et projekt om politisk betingethed

Mens emnekaraktistika har været den mest udforskede betingethed for samspillet mellem mediernes nyhedsdagsorden og den politiske dagsorden, har omdrejningspunktet i det danske forskningsprojekt, som denne artikel bygger på, været ideen om politisk betingethed. Som fremhævet af Walgrave og van

Aelst (2006, 98-101) har den internationale litteratur været kendetegnet ved relativt beskeden interesse for den partipolitiske dynamik i samspillet mellem mediernes og den politiske dagsorden. Projektet har taget udgangspunkt i den partikonkurrencelogik, der som beskrevet ovenfor er styrende for den partipolitiske dagsorden, og har fokuseret på, hvorledes den er betingende for både den partipolitiske dagsordens påvirkning af mediernes dagsorden og især omvendt.

Inden projektets nærmere undersøgelser præsenteres, er det værd at beskrive projektets datagrundlag. I forhold til studier af samspillet mellem mediernes nyhedsdagsorden og den politiske dagsorden udgør den tovejskausalitet, som blev diskuteret ovenfor, en betydelig metodisk udfordring. De statistiske modeller, der kan håndtere en sådan tovejskausalitet, kræver et meget stort antal observationer. Man skal altså have et meget højt antal for eksempel avishistorier som måling af mediernes dagsorden eller debatter i Folketinget som måling af den politiske dagsorden.

Dette afspejles også i det gennemførte danske projekt, hvor radioavisindslag er brugt som måling af mediernes dagsorden. Valget af Radioavisen som indikator på mediedagsordenen bunder i Lunds (2002, 20-24) beskrivelse af radioavisens funktion i den journalistiske fødekæde som forbindelse mellem dagbladene, som er den store producent af nyheder, og så særligt de elektroniske mediers nyhedsdækning senere på dagen. På baggrund af skriftlige oversigter over de bragte indslag i henholdsvis 12- og 18.30-radioavisen i perioden 1984-2003 er der opbygget en database med emnekodning af ca. 190.000 radioavisindslag, som har dannet udgangspunkt for måling af mediedagsordenen.³ Emnekodningen baserede sig på et system med 60 indholdskategorier, for eksempel sundhed, arbejdsmarked etc., hvor hvert indslag blev kodet i én kategori.

Tilsvarende indeholder projektet en række forskellige datasæt til kodninger af både den partipolitiske dagsorden og mere bestemt partiernes dagsorden. Førstnævnte er således målt gennem længden af ca. 21.000 debatter i Folketinget i perioden 1953-2006, mens oppositionspartiernes dagsorden er målt gennem ca. 62.000 spørgsmål til ministeren i Folketinget – de såkaldte § 20-spørgsmål – i perioden 1953-2003 (Green-Pedersen 2005, se også www.agendasetting.dk)⁴

Hvornår reagerer oppositionen på mediehistorier?

Som sagt er der stærke teoretiske grunde til at forvente tovejskausalitet mellem mediernes og den partipolitiske dagsorden, og Green-Pedersen og Stubagers (2010) analyse af samspillet mellem mediernes dagsorden, målt ved hjælp

af radioavisindslag, og oppositionens dagsorden, målt gennem § 20-spørgsmål, finder således også en sådan tovejskausalitet. Øget opmærksomhed om et emne i medierne fører til større opmærksomhed på oppositionens dagsorden, men større opmærksomhed på oppositionens dagsorden fører også til større medieopmærksomhed. Den sidste effekt er dog væsentligt svagere end den første.

Projektet har i forlængelse heraf fokuseret på at forstå den politiske betingethed af mediernes effekt på oppositionens dagsorden. Mediehistorier er som sagt en central form for 'politiseringsanledninger'. Når medierne beretter om store og små samfundsproblemer, kan man forvente, at politikerne reagerer med for eksempel forslag til løsninger, krav om redegørelse fra ministeren etc. Ideen om politisk betingethed implicerer imidlertid, at den type politiske reaktioner netop fremkommer, når medierne tager emner op, som politiske partier ønsker at fokusere på. Mediedagsordenens mulige påvirkning af oppositionens dagsorden er med andre ord betinget af, at de emner, som mediedagsordenen fokuserer på, passer ind i en partikonkurrencelogik. Det vil sige, at der er oppositionspartier, der i forvejen har en interesse i politisering af de emner, medierne dækker. Om oppositionspartierne har det, kan, jf. ovenfor, anskues som et spørgsmål om 'emneejerskab'. Hvis medierne bringer emner op, som oppositionspartierne ejer, så kan medierne fungere som den helt centrale inputmekanisme for 'politiseringsprocesser'. Omvendt tilsiger den samme logik, at hvis medierne bringer emner, som oppositionspartierne ikke ejer, så vil de i det store og hele ignorere sådanne emner.

Green-Pedersen og Stubager (2010) efterprøver denne logik på dansk politik i perioden 1984-2001 ved at se på oppositionspartiernes reaktion på mediehistorier. De oprindelige 60 emner, som radioavisindslagene var kodet i, blev inddelt i otte emnegrupper, nemlig velfærd (sociale forhold, sundhed, bolig og uddannelse), miljørelaterede forhold (forurening, energi og trafik), økonomiske forhold (økonomi og arbejdsmarked), retsforhold (kriminalitet, flygtninge/indvandrere og personlige rettigheder), udenrigsforhold (udenrigspolitik, EU, forsvar og Nordatlanten), erhverv (landbrug, teknologi og kommunikation samt erhvervsforhold), kulturelle forhold (kultur og kirke) samt regeringsansligger (den offentlige sektors indretning og forholdet mellem stat og kommuner). I perioden 1984-1993, hvor oppositionen var socialdemokratisk, ejede oppositionen især to emnegrupper, nemlig miljørelaterede forhold og velfærd, og for disse to grupper og ikke for andre skulle vi således forvente, at oppositionen reagerede på mediehistorier med politisk opmærksomhed. Dette var også det billede, der tegnede sig, dog reagerede oppositionen fra 1984-1993 også på mediehistorier om udenrigsforhold.

Omvendt efter 1993, hvor oppositionen nu var borgerlig, skulle man især forvente reaktioner på medieopmærksomhed i forhold til emnegrupperne retsforhold og økonomi, hvor de borgerlige partier typisk har emneejerskab (Andersen 2008), men ikke på andre emner. Dette billede blev også i et vist omfang bekræftet. Dog viste der sig ingen effekt med hensyn til økonomiske forhold. Dette er nok et resultat af dansk økonomis fremgang, som betød, at mediehistorierne fik et positivt indhold, og som gjorde dem mindre velegnede som politiseringsanledninger for den borgerlige opposition. Dens emneejerskab knyttede sig til løsning af økonomiske problemer. Ligesom i perioden 1984-1993 var der også efter regeringsskiftet en effekt af medieopmærksomhed på oppositionen med hensyn til udenrigsforhold.

Green-Pedersen og Stubager (2010) baserer sig som den øvrige litteratur på statistiske tidsserieanalyser og giver i sagens natur et meget aggregeret billede af samspillet mellem mediernes og den partipolitiske dagsorden. Derfor kan et eksempel været nyttigt til at illustrere ideen om politisk betingethed. Retspolitik fik under Nyrup-regeringerne fra 1993-2001 en mere fremtrædende plads på den partipolitiske dagsorden (Green-Pedersen 2006). Samtidig blev selve indholdet af retspolitikken også forandret i retning af strengere straffe, mere fokus på ofrene og mindre fokus på forebyggelse og rehabilitering (Balvig 2005). Denne indholdsmæssige forandring af retspolitikken skete i høj grad gennem en række voldspakker, som blandt andet synes foranlediget af mediernes dækning af en række spektakulære voldssager i midten 1990'erne, ikke mindst tre mordsager i Århus. Laursen (2001, 30-37) viser således, hvordan oppositionen reagerede på disse sager med for eksempel spørgsmål til ministeren, der henviste til medieomtalen af voldssagerne, og resultatet af den øgede politiske opmærksomhed blev politiske initiativer i form af voldspakkerne. Umiddelbart synes retspolitikken højere placering på den partipolitiske dagsorden og de forandringer i retspolitikken, som dette resulterede i, således at være et resultat af den højere placering, som emnet i kraft af de spektakulære voldssager fik på mediernes dagsorden. En sådan tolkning vil ligge helt i forlængelse af Sorokas (2002) emnetypologi, idet kriminalitet er et klart eksempel på et sensationelt emne, hvor medierne fungerer som dagsordensfastsætter.

Eksemplet illustrerer imidlertid også medieindflydelsens politiske betingethed. Retspolitik under Nyrup-regeringerne var netop et emne, hvor oppositionen havde klart emneejerskab og dermed en stærk interesse i øget politisk opmærksomhed (Andersen 1999). I det perspektiv er det ikke overraskende, at mediehistorier om emnet fører til politiske reaktioner. Den borgerlige opposition havde en klar partipolitisk interesse i at søge at bringe emnet højere på den partipolitiske dagsorden, og mediernes historier om spektakulære voldssager

var perfekte politiseringsanledninger. Ud fra denne logik skulle man samtidig forvente, at en ikke-borgerlig opposition som den under Schlüter-regeringerne ikke ville reagere på samme måde på medieopmærksomhed om kriminalitet, fordi oppositionen ikke havde den samme partipolitiske interesse i emnet.

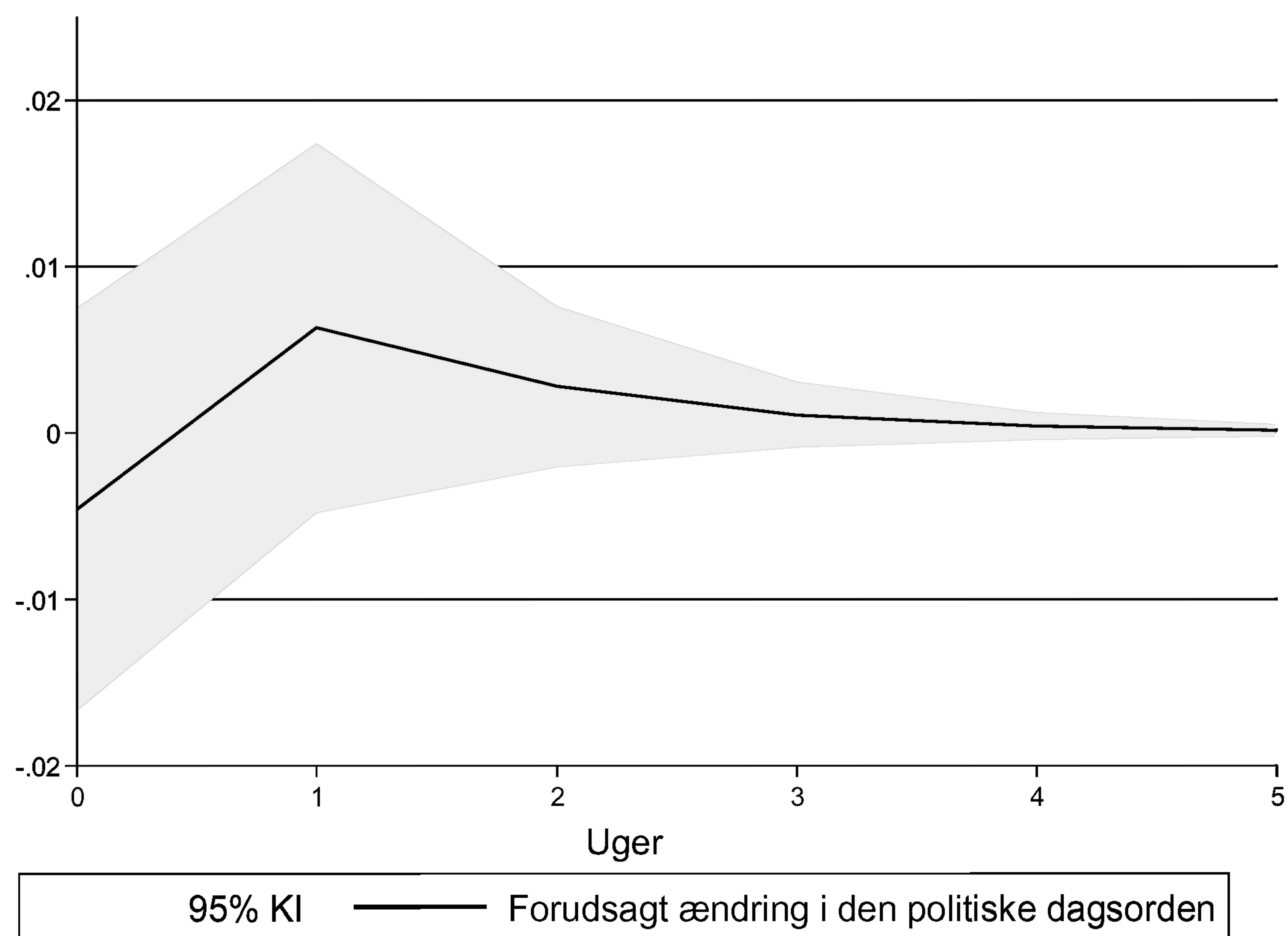
Analyserne af retsforhold i Green-Pedersen og Stubager (2010) bekræfter også dette billede på et kvantitativt grundlag. Analyserne er baseret på såkaldte vektorautoregressionsmodeller. Disse modeller indbygger eksplicit den tidligere diskuterede tovejskausalitet i den statistiske analyse ved på samme tid at modellere udviklingen i mediernes og den politiske dagsorden som en funktion af den foregående udvikling i både dagsordenen selv og den anden dagsorden. Udviklingen i begge dagsordener er typisk påvirket af deres egen tidligere dynamik, men spørgsmålet er, om der, når der er taget højde herfor, også kan findes en effekt fra den anden dagsorden. Dette spørgsmål kan afklares ved hjælp af særlige (Granger) kausalitetstest, der dermed kan afklare spørgsmålet om, hvilke(n) vej(e) kausalpilen vender. Det kan umiddelbart være vanskeligt at overskue resultaterne af denne type analyser, hvorfor man ofte ser resultaterne illustreret ved hjælp af simulationer på baggrund af modellernes koefficienter. Vi har valgt samme fremgangsmåde her.

Figur 1 viser således modellens forudsigtelse om, hvordan retsforholds andel af oppositionspartiernes dagsorden (målt gennem § 20-spørgsmål til ministeren) vil udvikle sig hen over fem uger efter en forøgelse af områdets andel af mediedagsordenen (målt gennem radioavisindslag) med én standardafvigelse. Med andre ord viser figuren, hvad der sker med områdets placering på oppositionens dagsorden, hvis det rykker op på mediedagsordenen. I overensstemmelse med det teoretiske udgangspunkt har vi opdelt figuren i to: Panel A viser effekten for Schlüter-perioden, Panel B for Nyrup-perioden. Billedet, der tegner sig i de to paneler, svarer til det forventede. Under Schlüter-regeringerne har en forøget medieopmærksomhed på retsforhold ingen effekt på oppositionens dagsorden: Områdets forventede andel af dagsordenen ændrer sig kun ganske lidt, og ændringerne er på intet tidspunkt statistisk signifikante (konfidensintervallet omkring forudsigelseskurven i figuren – det grå areal – indeholder hele tiden værdien 0). Modsat viser der sig i Panel B den forventede positive effekt fra 1993-2001. Når mediernes opmærksomhed om retsforhold forøges med en standardafvigelse (svarende til en forøgelse på ca. 7 procentpoint), stiger områdets andel af den politiske dagsorden umiddelbart med ca. 1 procentpoint, og effekten holder sig i to til tre uger, hvorefter den fortager sig igen.

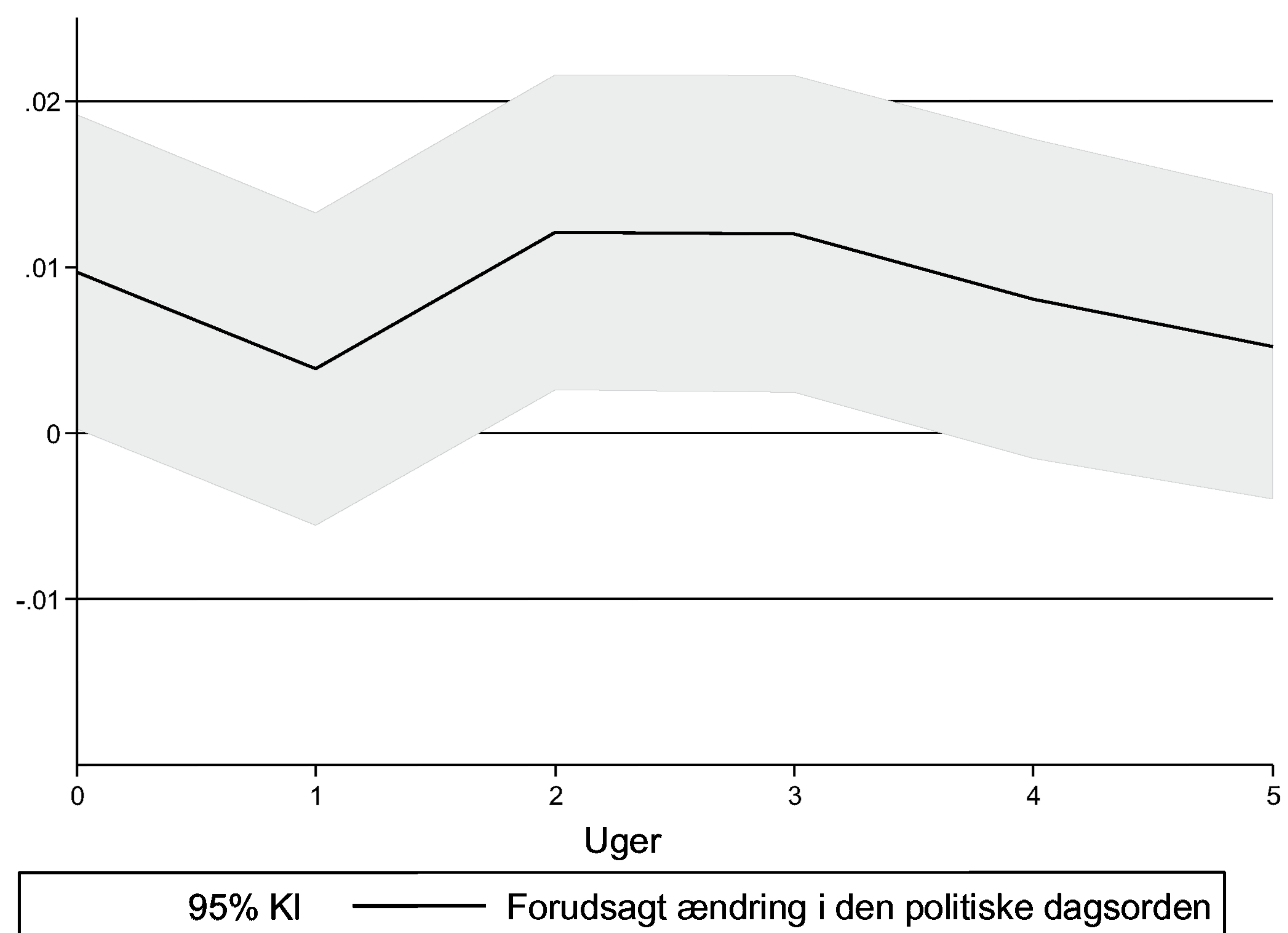
Som forventet kan det altså konstateres, at medierne kun har held til at påvirke den politiske dagsorden, når de emner, de tager op, passer i politikernes

Figur 1. Betydningen af forøget medieopmærksomhed om rets- og udlændingepolitik for områdets placering på den politiske dagsorden, 1984-1993 og 1993-2001.

Panel A: 1984-1993

Panel B: 1993-2001

Note: Figurerne viser effekten på rets- og udlændingområdet andel af den politiske dagsorden af en stigning i områdets andel af mediedagsordenen på én standardafvigelse (1984-1993: 0,05; 1993-2001: 0,07). KI: Konfidensinterval.

kram. Når oppositionen ikke har nogen fordel af at sætte fokus på retsforhold, fordi det er regeringens hjemmebane, så betyder øget medieopmærksomhed intet for oppositionens dagsorden. Dette var situationen under Schlüter-regeringerne. Men da de borgerlige partier kom i opposition under Nyrup-regeringerne, skiftede spillet: Nu var oppositionen i høj grad interesseret i at bruge mediehistorier om retsforhold. Derfor finder vi en effekt fra mediedagsordenen på oppositionens dagsorden i denne periode.

Som beskrevet ovenfor ligger der i ideen om politisk betingethed også, at partierne i det store og hele kan ignorere mediedækning af emner, som de ikke har incitament til at fokusere på. Debatten om aktiv dødshjælp kan illustrere dette. I sommeren 2006 bragte medierne en historie om cirkusstjernen Diana Benneweis, som i en bog beskriver at have hjulpet sin døende far med aktiv dødshjælp. Medierne tog sagen op i lyset af, at aktiv dødshjælp er strafbart i Danmark, men også at et stort flertal af befolkningen siger, at de går ind for aktiv dødshjælp (Jyllands-Posten 21/5 2002, p. 1). Umiddelbart skulle det kunne give en forventning om politiske reaktioner i retning af legalisering af aktiv dødshjælp, men ud fra den manglende partipolitiske interesse for såkaldte 'moralitetsemner' (Albæk 2007) skulle man også forvente, at partierne, uanset befolkningens holdning, ikke var interesseret i at politisere emnet, og i den konkrete sag var der da stort set heller ingen politiske reaktioner på historien. Resultatet blev, at sagen hurtigt døde i medierne. Nogle dage efter noterede medierne, at politiet ikke ville gøre yderligere ved sagen, men ellers forsvandt historien lige så hurtigt, som den var kommet.

Eksemplet med aktiv dødshjælp illustrerer et yderligere aspekt af den politiske betingethed af samspillet mellem medierne og den partipolitiske dagsorden. Politikernes manglende interesse for emnet betød ikke kun, at emnet ikke kom på den partipolitiske dagsorden, men også, at det hurtigt forsvandt fra mediedagsordenen. Det peger på betydningen af den 'indekseringslogik', som ligger bag argumenterne for den politiske dagsordens betydning for mediernes dagsorden (Bennett 1990). Mediedækning bygger på nyhedsværdi, og for at et emne kan være på mediedagsordenen i længere tid, kræves således en løbende strøm af nyheder om emnet. Eksemplet med aktiv dødshjælp viser, hvorledes et emne kan have høj nyhedsværdi i en kort periode, dvs. et par dage, men hvis ikke der er yderligere nyheder om sagen, så forsvinder den fra mediedagsordenen igen. Politik er i den forbindelse en helt central nyhedskilde. Når politikerne reagerer på en mediehistorie, så udgør deres reaktioner i sig selv en nyhed, som fastholder emnet på mediernes dagsorden, især hvis reaktionerne indeholder politisk konflikt, og omvendt gør fraværet af politiske reaktioner det sværere for et emne at blive fastholdt på mediernes dagsorden.

I en dansk sammenhæng har Elmelund-Præstekær og Wien (2007) også gennemført en række studier af såkaldte 'mediestorme' (Vasterman 2005) især på ældreområdet, som også illustrerer ideen om medieindflydelsens politiske betingethed. Ældreområdet giver en række eksempler på, at mediehistorier om for eksempel dårlig behandling af ældre på plejehjem resulterer i længere tids debat om emnet i medierne. Emnet lever således op til nyhedskriteriet i en længere periode. Dette hænger ikke mindst sammen med, at mediehistorierne fører til en længere politisk debat. De politiske reaktioner spiller altså en central rolle for udviklingen af mediestorme, hvilket igen peger på, hvor central partikonkurrence-logikken er for samspillet mellem mediernes og den partipolitiske dagsorden.

Eksemplet med kræftbehandlingsplanen, som blev præsenteret ovenfor, er også en god illustration af politisk betingethed. Når mediehistorier om fejlslagen kræftbehandling fører til så stærke reaktioner, hænger det sammen med de stærke incitament, som sundhedsområdet giver oppositionen. En historie om et fejlslagent policy-initiativ som kræftbehandlingsplanen er netop en ideel politiseringsanledning for oppositionen til at presse regeringen, helt uanset regeringens faktiske muligheder for at styre kræftbehandlingen.

Samlet set kan man altså sige, at mediernes påvirkning af den partipolitiske dagsorden på den ene side er betinget af partikonkurrence-logikken. På den anden side udgør medierne den helt centrale kilde til politiseringsanledninger, som den partipolitiske konkurrence også er afhængig af, og kan medierne levere en politiseringsanledning, som passer i en partikonkurrence-logik, kan de også i høj grad påvirke den partipolitiske dagsorden. Som Baumgartner og Jones (1993, 103-125) fremhæver, ligger mediernes indflydelse i høj grad i, hvorledes mediernes fokus forstærker dynamikker i andre dagsordener. Når forløb som voldspakker og kræftbehandlingsplan kan få så kraftig en dynamik, handler det netop om det selvforstærkende samspil mellem medierne og det politiske system. Eller i forlængelse af Gans (2004, 116) "så skal der to til en tango".

Hvordan afspejler partikonkurrence sig i mediedækningen af politik?

Hovedfokus i projektet har været at vise betydningen af politisk betingethed, dvs. partikonkurrencedynamikkens betydning for partiernes reaktioner på medieopmærksomhed om et emne. I forbindelse med projektet er der imidlertid også gennemført et andet studie, der ser på den politiske betingethed af den måde, medierne dækker politik på. Det diskuteres ofte, om mediernes dagsorden er blevet mere orienteret mod den politiske proces end mod de politiske emner. Det politiske spil hævdes således at have en fremtrædende rolle på mediernes dagsorden (Bro et al. 2005).

I den forbindelse har Binderkrantz og Green-Pedersen (2009) undersøgt Radioaviserne fra 1984 til 2003 både uden for og under valgkampe. Uden for valgkampe viser undersøgelsen ikke tegn på, at dækningen er blevet mere proces- og mindre indholdsorienteret. Omfanget af procesfokus svinger over tid først og fremmest som et resultat af den politiske udvikling. Da Socialdemokratiet for eksempel skiftede formand i 1992, var det en begivenhed, der i en periode førte til et større procesfokus i radioaviserne. Formandsskiftet opfyldte klart nyhedskriterierne i en længere periode. Ustabile parlamentariske forhold i 1980'erne førte også til et større fokus på relationerne mellem partierne end senere i perioden, hvor de parlamentariske forhold var stabiliseret, og det samme resultat fandtes under valgkampe. Under valgkampe er der imidlertid en tendens til stigende fokus på de vælgermæssige konsekvenser af politiske handlinger. Spørgsmålet er så, hvordan denne tendens kan forklares. Binderkrantz og Green-Pedersen (2009) peger således på, at forandringer i partikonkurrence og vælgeradfærd netop har betydet, at de vælgermæssige konsekvenser af politiske handlinger er blevet mere uforudsigelige. Et større fokus på at analysere vælgermæssige dynamikker i valgkampsituationen kan således ses som mediernes reaktion på forandringer i den måde, politik foregår på, mere end som et udtryk for forandringer i medierne selv. Samlet set peger studiet af 'procesfokus' i radioavisen således på, at dette langt hen ad vejen afspejler udviklingen både på kort og lang sigt i det politiske system. Nyhedskriterierne betyder netop, at medierne vil have en klar tendens til at 'indeksere' (Bennett 1990; Bennett et al. 2007, 48-71) det politiske system, og derfor påvirkes indholdet af mediernes dagsorden af både den kortsigtede og den langsigtede udvikling i det politiske system.

Foregår politisk dagsordensfastsættelse på mediernes præmisser?

At politik i dag er medialiseret i den forstand, at det i høj grad foregår igennem medierne, er åbenlyst (Strömbäck 2008). Medierne er en politisk institution (Schudson 2002), men spørgsmålet er, hvad dette betyder for spillet mellem medier og politik. En konklusion, der ofte drages, er, at politik er styret af en medielogik (Hjarvad 2008, 117-121). I for eksempel den danske magtudredning (Togeby et al. 2003, 279) slutter man også hurtigt fra medialiseringen af politik til, at medierne i høj grad sætter den politiske dagsorden, og også at de politiske partier er af aftagende vigtighed. Spørger man politikerne selv, tyder resultaterne også på, at politikerne opfatter medierne som meget centrale for dagsordensprocesser (Damgaard 2003, 39-61).

Denne artikel peger på baggrund af et dansk forskningsprojekt på, at en sådan opfattelse af politisk dagsordensfastsættelse som domineret af medielo-

gikker, eller som primært foregående på mediernes præmisser, ikke er holdbar. Ser man på samspillet mellem mediernes og den politiske dagsorden, viser det sig netop, at de to dagsordener påvirker hinanden. Samtidig er der tale om et samspil, som er betinget af flere faktorer. Emnekaraktistika er en faktor, men især er det værd at fremhæve den politiske betingethed, altså betydningen af partikonkurrencedynamikker. I denne betingethed ligger netop, at selv når mediedagsordenen fungerer som igangsætter for politisk opmærksomhed, så er processen stadig styret af den partikonkurrencelogik, der styrer den partipolitiske dagsorden. Hvis medierne fokuserer på emner, som ikke passer ind i denne konkurrencelogik, så genererer medieopmærksomhed, som eksemplet med aktiv dødshjælp viste, ikke partipolitisk opmærksomhed.

Et åbent spørgsmål er dog, hvilken rolle mediernes vinkling af emnerne spiller. Medieopmærksomhed omkring et emne er ikke kun opmærksomhed, den indeholder altid en bestemt vinkel på et emne. Er en efterlønsreform f.eks. et nødvendigt indgreb for at fremtidssikre dansk økonomi, eller er det et angreb på en ordening, der sikrer tilbagetrækningsmuligheder for nedslidte mennesker? Hvis partierne i høj grad er nødt til at overtage mediernes vinkling af emner, så betyder det selvsagt en større medieindflydelse på politik, end der ligger i ideen om politisk betingethed som præsenteret ovenfor. Der findes imidlertid stort set ingen forskningsmæssig viden om samspillet mellem medier og partier ud fra spørgsmålet om vinkling af emner.

I forhold til den bredere diskussion om medialisering er det vigtigt at være opmærksom på, at medialisering af politik ikke kun handler om politisk dagsordensfastsættelse. Når politikerne stiller op i talkshows og underholdningsprogrammer, hvor politiske emner som sundhed og miljø ikke spiller en central rolle, kan det netop ses som et udtryk for, at medierne tvinger politikerne væk fra et fokus på politiske emner, dvs. politikens indhold. I hvilket omfang en sådan udvikling implicerer, at politik foregår på mediernes præmisser, afhænger imidlertid af, om man kan påvise, at vælgernes opfattelse af politikernes personlige egenskaber m.m., som den skabes gennem underholdningsprogrammer og lignende, spiller en central rolle for deres stemmeadfærd. Tager man et centralt valg i Danmark som 2001-valget, der i høj grad forskubbede den politiske balance, er der ikke meget, der tyder på, at sådanne faktorer spillede en væsentlig rolle. Tværtimod synes politisk dagsordensfastsættelse at have været helt afgørende. Det var emner som flygtninge og indvandrere samt sundheds dominans af vælgernes dagsorden, der var kernen til at forstå valgets resultat (jf. Andersen 2003).

Alt i alt er der altså ingen tvivl om, at medierne et blevet en vigtig politisk institution i dansk politik, hvis præcise rolle og indflydelse det er uhyre vigtigt

at forstå. Denne artikel peger imidlertid på, at medierne som politisk institution – i hvert fald når fokus er på politisk dagsordensfastsættelse – ikke er en dominerende politisk institution. Medierne må tilpasse sig den konkurrencedynamik, der styrer det indbyrdes samspil mellem de politiske partier, for at kunne påvirke deres dagsorden.

Noter

1. Tak til Anne Binderkrantz, Camilla Bjarnøe Jensen, redaktørerne og de to anonyme bedømmere for konstruktiv kritik af tidligere udgaver af artiklen.
2. Projektet indgår som en del af et større forskningsprojekt om politisk dagsordensfastsættelse i Danmark støttet af Forskningsrådet for Samfund og Erhverv, se www.agendasetting.dk. Christoffer Green-Pedersen, Rune Stubager og Anne Binderkrantz har stået for den del af projektet, der omhandler medierne og politisk dagsordensfastsættelse.
3. Green-Pedersen og Stubager (2007) indeholder en nærmere databeskrivelse.
4. Folketingsaktiviteter er kodet i et mere detaljeret system med 236 indholds kategorier, som dog er kompatibelt med kodesystemet for radioaviser.

Litteratur

- Albæk, E. (2007). "Retten til abort – eller til liv? Om etik og politik i statskundskab", pp. 11-22 i N. Ploug & V.L. Nielsen (red.), *Når politik bliver til virkelighed*. København: SFI.
- Andersen, J.G. (2003). "The Danish General Election 2001." *Electoral Studies*, 22 (1): 186-193.
- Andersen, J.G. (2008). "Et valg med paradokser: opinionsklimaet og folketingsvalget 2007." *Politik*, 11 (3): 10-26.
- Balvig, F. (2005). "When law and order returned to Denmark." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 5(2): 167-187.
- Baumgartner, F.R. & B.D. Jones (1993). *Agendas and Instabilities in American Politics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bennett, W.L. (1990). "Toward a Theory of Press-State Relations in the U.S." *Journal of Communication*, 40 (2): 103-125.
- Bennett, W.L., R. Lawrence & S. Livingston (2007). *When the Press Fails: Political Power and the News Media from Iraq to Katrina*. Chicago: University of Chicago Press.
- Binderkrantz, A. & C. Green-Pedersen (2009). "Policy or Process in Focus." *The International Journal of Press/Politics*, 14 (2): 166-185.

- Blach-Ørsten, M. & P. Bro (2009). "Inde på Christiansborg. Den synkroniserede journalistik", pp. 19-28 i A.B. Lund, I. Willig & M. Blach-Ørsten (red.), *Hvor kommer nyhederne fra?* København: Ajour.
- Bro, P., R. Jønsson, S.S. Jørgensen & P.A. Pedersen (2005). *Mediernes valgkamp*. København: Modinet/Mandag Morgen.
- Cook, T.E. (1998). *Governing with the News: The News Media as a Political Institution*. Chicago: University of Chicago Press.
- Damgaard, E. (2003). *Folkets styre: Magt og ansvar i dansk politik*. Århus: Aarhus Universitetsforlag/Magtudredningen.
- Elmelund-Præstkær, C. & C. Wien (2007). *Mediestormens magt*. Odense: Syddansk Forlag.
- Gans, H.J. (2004). *Deciding What's News*. Chicago: Northwestern University Press.
- Green-Pedersen, C. (2005). *Coding of parliamentary activities in Denmark, 1953-2003. Data rapport*. Aarhus: Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, tilgængelig på www.agendasetting.dk
- Green-Pedersen, C. (2006). "Long-term changes in Danish party politics? From class competition to issue competition." *Scandinavian Political Studies*, 29 (3): 221-237.
- Green-Pedersen, C. & P.B. Mortensen (2010). "Who Sets the Agenda and Who Responds to It in the Danish Parliament." *European Journal of Political Research*, 49 (2): 257-281.
- Green-Pedersen, C. & R. Stubager (2007). *Coding of Danish Radio News 1984-2003*. Aarhus: Department of Political Science, 40 (3), 663-677.
- Green-Pedersen, C. & R. Stubager (2010). "The Political Conditionality of Mass Media Influence. When do Parties Follow Mass Media Attention?" *British Journal of Political Science*.
- Harcup, T. & D. O'Neill (2001). "What is News? Galtung and Ruge Revisited." *Journalism Studies*, 2 (2): 261-280.
- Hjarvard, S. (2008). *En verden af medier. Medialisering af politik, sprog, religion og leg*. København: Samfundslitteratur.
- Laursen, S. (2001). *Vold på dagsordenen. Medierne og den politiske proces*. Århus: Magtudredningen.
- Lund, A.B. (2002). *Den redigerende magt*, Århus: Aarhus Universitetsforlag/Magtudredningen.
- Lund, A.B. & I. Willig (2009). "Om forskningsprojektet: En nyhedsuge i Danmark 1999-2008", pp. 7-13 i A.B. Lund, I. Willig & M. Blach-Ørsten (red.), *Hvor kommer nyhederne fra?* København: Ajour.
- Lund, A.B., I. Willig & M. Blach-Ørsten (2009). *Hvor kommer nyhederne fra?* København: Ajour.

- Milk-Meyer, N. (2009). "Sundhedsstoffet; risiko, ansvar og skyld", pp. 109-120 i A.B. Lund, I. Willig & M. Blach-Ørsten (red.), *Hvor kommer nyhederne fra?* København: Ajour.
- Newton, K. (2006). "May the Weak Forces be With You: The Power of the Mass Media in Modern Politics." *European Journal of Political Research*, 45 (2): 209-234.
- Petrocik, John (1996). "Issue-Ownership in Presidential Elections with a 1980 Case Study." *American Journal of Political Science*, 40 (3): 825-850.
- Ryfe, D. (2006). "The Nature of News Rules." *Political Communication*, 23 (2): 203-214.
- Schudson, M. (2002). "The News Media as Political Institution." *Annual Review of Political Science*, 5: 249-269.
- Schultz, I. (2007). "Fra partipresse over omnibuspresse til segmentpresse." *Journalistika*, 5: 5-26.
- Shoemaker, P. (2006). "News and Newsworthiness: A Commentary." *Communications*, 31: 105-111.
- Soroka, S. (2002). *Agenda-Setting Dynamics in Canada*. Vancouver: University of British Columbia Press.
- Sparrow, B.H. (2006). "A Research Agenda for an Institutional Media." *Political Communication*, 23 (2): 145-157.
- Strömbäck, J. (2008). "Four Phases of Mediatization, an Analysis of the Mediatization of Politics." *The International Journal of Press/Politics*, 13 (3): 228-246.
- Togeby, L., J.G. Andersen, P.M. Christiansen, T.B. Jørgensen & S. Vallgård (2003). *Magt og demokrati i Danmark – Hovedresultater fra Magtudredningen*. Århus: Aarhus Universitetsforlag/Magtudredningen.
- van Noije, L., J. Kleinniehnhuis & D. Oegma (2008). "Loss of Parliamentary Control due to Mediatization and Internationalization." *British Journal of Political Science*, 38 (3): 455-478.
- Vasterman, P. (2005). "Media-Hypes." *European Journal of Communication*, 20 (4): 508-530.
- Walgrave, S. & P. van Aalst (2006). "The Contingency of the Mass Media's Political Agenda Setting Power: Towards a Preliminary Theory." *Journal of Communication*, 56 (2): 88-109.